

Herinneringen van J. van Bijsterveld

Over de samenwerking tussen werkgevers en werknemers.

Toen de oorlog in 1939 uitbrak, waren er drie vakbonden, namelijk de Algemene Bond, de Geneefse Bond, zgn. De Genfer, en onze bond St. Antonius.

De eerste twee waren in Amsterdam gevestigd en wij in Den Haag. Na overleg fuseerde de Genfer met de Algemene Bond en de voorzitter van de Algemene Bond schreef mij toen of ik mee wilde fuseren, dat gaf, meende J.C.B. van Hilst, sterkte tegenover N.S.B. en Duitsers. Ik antwoordde persoonlijk en in overleg dat ik dat niet deed en wel zeer positief niet deed. Op een zekere dag, ik was op sjouw voor de propaganda, en we bereikten juist die dag de 3.000 leden, was ik in de avond in Nijmegen en daar vernam ik dat de N.S.B.-ers onder leiding van de Duitsers, onze verbondsvoorzitter A.C. de Bruyn hadden afgezet en daarmee het gehele bestuur van het Katholiek Werkliedenverbond. Men had een zekere Woudenberg, ik meen dat hij visboer was, aangesteld als leider van ons Verbond. Men had echter buiten de waard gerekend, namelijk de leden. De bedankjes vlogen met postzakken vol door het land naar Utrecht. Slechts 2% van de leden bleef lid. En dat was meestal omdat men werkloos was en dus in de uitkering moest blijven en ook nog enkele welke uit ons in het leven geroepen pensioenfondsje trokken. Zo iets was ook het geval bij de Bouwvakbond St. Joseph. Wij hebben deze leden laten zitten om het pensioenfondsje aldus leeg te trekken. Er kwam een ondergronds contact. A.C. de Bruyn adviseerde de bestuurders voorlopig te blijven zitten. Het N. V. V. kreeg de opdracht alles van de Katholieke Vakbonden over te nemen en zo kwam ik op zaterdag op ons kantoor en daar zat bij Wim Koelemey een man, Burmester, van de Algemene Bond op mijn stoel en plaats. Eigenlijk had ik er toen meteen mee willen stoppen, maar indachtig de woorden van De Bruyn bleef ik. Toen kreeg ik de opdracht om al onze afdelingen te bezoeken om de gelden te verzamelen, enz. Ja, hij dacht zeker dat ik stapelgek geworden was. Ik ging op sjouw en bezocht al onze afdelingen en bezocht de nog niet afgetreden leden. Ik adviseerde de gelden die voorradig waren alle te bestempelen tot gelden voor het houden van re-traitses en dat is gebeurd. Daarnaast adviseerde ik alle vaandels te verbergen, zo ook de aanwezige schrijfmachines en ook dat is geschied.

Toen ik de zaterdag daarop op kantoor kwam om het - uiteraard negatieve - rapport aan Burmester uit te brengen, werd ik als gevolg daarvan op staande voet ontslagen en moest ik meteen mijn spoor abonnement inleveren.

Intussen was door ons Episcopaat een Noodfonds in het leven geroepen en uit dat fonds kregen de gesalarieerde bestuurders hun salaris. Maar daarmee kon ik toch niet het land intrekken om te zien wat er nog te doen viel. Ik sprak met de heren Engels en V.d. Voorden, resp. voorzitter en secretaris van St. Joseph, en het resultaat van hun bespreking met hun bestuur was, dat ik aangesteld werd als propagandist in dienst van St. Joseph.

Het klinkt misschien vreemd, maar ik had zo hier en daar werkelijk succes. Ik won nieuwe leden. Ik kreeg een abonnement op de trein en een oud-Hollandse rijksdaalder per nieuw lid. Het was geen betrekking van blijvende aard, maar ik kon toch weer wat van onze leden die nog waren blijven hangen uit die N.S.B.-troep halen.

Tweemaal ben ik geschrokken. Pratend met een man in Eindhoven en nog eens met een in Haarlem kreeg ik scheldend op die N.S.B. te horen: Van Bijsterveld, jij hebt voor ons altijd goed gewerkt en je bent dus een vriend, maar je moet niet schelden op de N.S.B. want ik ben al zo lang geheim lid van de N.S.B., dus stop hiermee. Ik heb de benen genomen en ben toen niet meer in Eindhoven of in Haarlem geweest, dit was te bunrig. Later had ik een geval in Den Haag. Daar liep ik langs een zaak

van Heek 's concern in de Vlamingstraat of Spuistraat. Die patroon kende mij en vroeg of ik een lekkere kop soep zou lusten. Nou dat was wat. Op de eerste etage kreeg ik een heerlijke kop soep. Ik zat tegen hem ook te schelden op de N.S.B. Hij zei er niets van tegen mij, maar de heer F. v.d. Wolk hoorde het en de volgende dag kreeg ik een verzoek om bij de heer F. v.d. Wolk te komen in Rotterdam op het kantoor. Ik kwam daar en toen ik bij hem was deed hij plotseling een deur hier en daar open. Er was niets. Hij zei toen: Ja, Van Bijsterveld, ik vertrouw niemand meer en jij, jij doet zeer gevaarlijke dingen want je moet goed oppassen voor die en voor die, want dat zijn ook N.S.B.-ers die, zo gauw het kan, van mij een schop onder hun kont krijgen. Enfin, ik schrok er van en vertelde hem hoe ik werkte. Hij luisterde en bemerkte dat het financieel niet zo gemakkelijk was, besprak verschillende zaken en dingen en toen ik weg zou gaan haalde hij drie lapjes van honderd uit zijn portefeuille en gaf die mij met de boodschap, als het op is en het is nog nodig dan kom je terug.

Terug ben ik niet meer geweest, enerzijds was het betrokken ledental van onze organisatie zover teruggebracht dat het geen half procent meer was en anderzijds was de situatie ook weer moeilijker geworden. Maar vooral, het was niet meer nodig. Frans v.d. Wolk nog altijd dank.

Op een goede dag kreeg ik bericht van A.C. de Bruyn dat er een kantoor geopend zou worden onder leiding van de toenmalige Directeur-generaal van de Arbeid, de heer Ir. Hacke, een fijne en voor honderd en meer procent betrouwbaar Nederlander. Hij moest ook weer betrouwbare mensen hebben om controle uit te oefenen op Nederlandse contracten en regelingen inzake de arbeid. Welnu, J.C.B. van Hilst, J.F. van Bijsterveld en een voor ons onbekende man werden aangesteld, speciaal voor controles op de arbeidsregeling voor het H.C.R.-bedrijf. Nou ja, de lezer(esse) verstaat wel dat die controle van soepele aard was en dat anderzijds de werkgevers over het algemeen de regeling ook nakwamen.

Op zekere dag kwam opeens de heer Hacke afscheid nemen. Hij deed het zeker niet naar de zin van de Duitsers. Er werd voor hem een N.S.B.-er aangesteld. Bij het afscheid van de heer Hacke namen wijs in feite het gehele personeel van dat kantoor, ontslag, de heer Hacke waarschuwde, want de Duitsers waren in staat om ons meteen uit te zenden naar Duitsland. Hij zou proberen gauw werk voor ons te hebben. Dit lukte. We kregen werk bij het Bedrijfschap Horeca onder leiding van de heer Pfeifer. Ik werd assistent-secretaris op het kantoor te Rotterdam. Daar heb ik aardig kunnen werken, ook nog in het belang van verschillende onderduikers. Dit totdat men ook begon met het bombarderen van de treinen, ook het treintje naar Rotterdam Hofplein, waar ik gebruik van maakte, elke dag.

De treinen werden stop gezet en ik werd te werk gesteld bij het archief van het Bedrijfschap Horeca in de v.d. Boschstraat te Den Haag. Daar maakte ik dolle dinsdag mee. 's Morgens had ik in de stad zo het een en ander gezien, ook stakingen. Toen ik op kantoor kwam sprak ik er over en stelde voor: We doen mee. Nou, eigenlijk was iedereen bereid en we zouden de straat opgaan. Juist toen we beneden aan de straat deur waren genaderd, wie komt er binnen, de heer Pfeifer. Ik werd doorgelaten de straat op en mocht er niet meer in. Voor de anderen sloot hij de deur af, zij moesten aan het werk. Ja, dolle dinsdag liep verkeerd af. De volgende dag ging ik gewoon naar de v.d. Boschstraat en kwam ook gewoon op kantoor en er werd niets gezegd. Er was als het ware niets gebeurd. Een paar weken later werd mij door de heer Pfeifer verzocht ontslag te willen nemen omdat er geen gelden meer binnen kwamen. Ja, de Geallieerden hadden toen geheel Brabant en Limburg bevrijd. Langzaam kwam de bevrijding in zicht, zo dachten wij. We hebben echter nog een vreselijke hongertijd doorgemaakt. Verschrikkelijk, en wat hebben we veel tulpenbollen gegeten en suikerbieten. Tot op een goede dag opeens in de morgen de geallieerde tanks over de Rijswijkseweg rolden, volgeladen met jongens en meisjes, onderweg opgepikt, zingend en joelend en met vlaggen. Geweldig, ja we waren vrij.

Bij mij onder de kast stond een grote doos met kaartjes die ik van te voren had laten maken en waarop stond: St. Antonius is niet dood, hij leeft volop. Zoek in uw plaats uw plaatselijk bestuur. Het bondsbestuur is voorlopig gevestigd ten huize van J.F. van Bijsterveld, Rijswijkseweg 135 te Den Haag, telefoon 181420. Laat ons spoedig wat weten.

Deze actie liep prachtig. In korte tijd waren we weer gevestigd in alle oude en zelfs enkele nieuwe afdelingen. Ons kantoor bleef op de Rijswijkseweg omdat Koelemey in de loop der tijd bestuurslid, later voorzitter-directeur van St. Johannes de Deo, het Katholiek Ziekenfonds was geworden.

Op ons kantoor kwam een jongeman, Fred van Dijck, aanbevolen door Kapelaan van Vliet, die hem goed kende. Het gewone werk kon weer beginnen. Fr was een Stichting van de Arbeid in het leven geroepen om een goede samenwerking te bevorderen tussen werkgevers en werknemers en er werden drie centrales erkend.